

Elisabeth Frieberg
Aguélistipendiat 2010

Det var överraskande och glädjande att så många sökte Aguélistipendiet i år, när vi vände oss till de olika Konsthögskolornas lärare för att få förslag. Man kan tycka att ett stipendium på 10.000 kronor inte är så mycket pengar, när det vimlar av stipendier som är mycket större. Det måste innebära att Ivan Aguélis namn fortfarande betyder något för många unga konstnärer, mycket mer än de som levde samtidigt med honom och då var så oändligt mycket mer berömda och framgångsrika - Storgubbarna Zorn, Carl Larsson och Bruno Liljefors. Än i dag ligger de högst i priserna på Konstbörsen, men att någon ung konstnär idag skulle vilja arbeta "i deras anda" – som det står i förutsättningarna för Aguélistipendiet – låter otänkbart.

Ivan Aguéli hade i motsats till dem en ideologi som inte gick ut på framgång, berömmelse och pengar - massor av pengar - utan något annat. "Framgång - vad är det?" kunde han ha sagt. "Pengar, vad är det??" För honom betydde den rena Konsten, Ljuset, kanske undret allt. Vilket Under? Det som händer eller rättare kan hända när konstnären med penslar och färger rör vid duken, något som då blir eller kan bli ett Konstverk, något som skapas i det ögonblicket och inte fanns förut. Den rena Konsten, den som Aguéli drömde om.

Många sökte som sagt Aguélistipendiet och skickade in ansökningshandlingar som inte var alldeles lättlästa. Man kunde ibland tro att de var ansökningar till en docentur i teoretisk filosofi och inte bildkonst. Jag började undra om inte undervisningen vid Konsthögskolorna (som de numera kallas, inte Konstakademien, "Mejan" till vardags) är alltför teoretiskt, filosofiskt lagd och inte alls går ut på att lära ut hantverket, som ändå är en viktig del för en bildkonstnär, vare sig det är fråga om måleri, skulptur eller teckning. Undrade jag.

Elisabeth Frieberg, som är 32 år gammal, var inte så. Det hon skrev i sin ansökning var fullt begripligt och det var en stor fördel för mig åtminstone. Hennes konst är ändå inte så lättförståelig. Hon skriver om sitt arbete som målare och konstnär så här: "Utgångspunkten för mitt måleri har sedan några år tillbaka varit landskapet. Det finns en laddning i temat landskapsmåleri som fascinerar mig. Det är som om man förr eller senare, i alla fall som konstnär, tar ställning för eller mot . Vissa hävdar att landskapsmåleriet tillhör det förflutna och därför inte är spännande. Jag vill bevisa motsatsen, på mitt sätt, och därför har jag de senaste åren fördjupat mig i ämnet."

Vi träffas i hennes ateljé på Söder en lördagseftermiddag, dagen innan hon skall resa med tåg (hon gillar inte flyg) hela vägen till Grèz sur Loing där hon fått ett stipendium. Elisabeth Friebergs landskap är inte så där alldeles lättbegripliga. Det är landskap sedda som genom ett raster och jag frågar henne varför. Hon skriver så här: "Jag intresserar mig för oljemåleritraditionen men vill uttrycka något eget. Jag arbetar med landskap och gör om dem genom att abstrahera innehållet. En vattenyta kan t ex vara gjord av linjer."

Man kan kanske säga att hennes landskap är på väg mot det abstrakta. Inte alldeles olikt Ivan Aguélis landskap från Egypten, som ledde till den abstrakta konst som skulle komma i Picassos och Braques kubistiska bilder av landskap och som mycket få kunde se vad de föreställde - men som Rolf de Maré köpte, antagligen på inrådan av vännen Nils Dardel, själv kubist vid den tiden. Finns på Moderna Museet idag. Elisabeth Frieberg säger vidare apropå sitt landskapsmåleri, på frågan var hämtar hon motiven.: "Jag tar mig till platser i naturen som jag är fascinerad av. Till

exempel åker jag ofta till en sjö i Sörmland där jag gör vattenstudier i gouache på papper. Studierna använder jag sedan som minnesbilder och abstraherar innehållet i dem genom att ta bort information och göra om informationen i bilden i större målningar."

En annan fråga: Vad får dig att börja arbeta, hur gör du? "Viljan att arbeta kommer från energin jag får från att vara på platser i naturen." Och så kommer, mycket oväntat, ett citat från Caspar David Friedrich, av alla: *Jag måste vara ensam och veta att jag är ensam för att kunna se och känna naturen helt och full; jag måste hänge mig åt det som omger mig, förena mig med mina moln och klippor, för att vara den jag är.*

Inte så dumt sagt av den misskände tyske konstnär som var Hitlers favorit och därför visats först nu på Nationalmuseum. Jag förstår att Elisabeth känner en släktskap med den gåtfulle tyske romantikern, han med människor som alltid ser bortåt - vart? Som om de tänkte ungefär som Kafka: Lyckan finns, absolut - bara inte här och nu.

På min fråga om det finns någon annan konstnär som betytt mycket för henne svarar hon mycket överraskande: Arnold Böcklin och Max Klinger! Två konstnärer från förra sekelskiftet som inte precis är aktuella idag. Böcklin målade yppiga sjöjungfrur, förtjust jagade av rödmosiga tritoner som inte ser ut att alldeles hederliga avsikter. Men också han som gjort *Dödens ö*, den tavla som Strindberg älskade och hade på sin vägg i Blå Tornet. Den han ville ha som slutbild till kammarspelet *Spöksönanen*.

Max Klinger är inte ett namn som ligger på unga konstnärers läppar i idag men nämns med vördnad i Carl G. Laurins Konsthistoria, den som fanns i många svenska hem en gång i världen. Mycket tyskt och symboliskt. Men för Elisabeth Frieberg betyder han mycket. Vad? – det får jag inte veta. - Kanske landskapet som själstillstånd, gissar jag, något som sekelskiftets konstnärer, t ex Eugen Jansson älskade.

Hon har också ett helt annat, mycket mer realistiskt och lättillgängligt måleri. Spanska bergslandskap från en vistelse där för ett år sedan. Dem kommer många att tycka om, det är jag säker på. Men se också "det andra", hemlighetsfulla!

Tycker

Bengt Lagerkvist

Publicerad i Aguéli Museets årsskrift nr 23, 2010